

Лариса Косач (Леся Українка). Київ, 1886 року

і заважають мені сі лиха, але за те, хто знає, чи не кують вони мені такої зброї, якої нема в інших, здорових людей», — писала вона матері 1898 року з Ялти. І при цьому цитувала слова іншого «хворого» — свого улюбленого Гайнріха Гайне: «Коли назвуть найтяжчі страждання, тоді назвуть і моє» («Nennt man die grössten Schmerzen, so wird auch das meine genannt») [95, с. 32]. Гайне — письменник, усе життя якого також пов'язане з недугами, як і в неї самої. У цьому ж листі до матері вона зізнавалася, що її улюблений поет говорив ще й інші слова, «яких я не важуся сказати, тільки в години якогось безум'я вони все брешуть мені в думці і трудно буває заставить їх замовкнути» [95, с. 32]. Чи не про ті слова вона говорить, що їх два роки перед тим у «Блакитній троянці» передала своїй героїні Любові Гощинській, яка знає: «Тільки хвора людина є людиною» («Nur ein kranker Mensch ist Mensch»)?

Хвороба письменниці не лише задокументована у фактах, свідченнях і листах, але перетворилася на міф. У родині часто згадували, як свідчить Ольга Косач-Кривинюк, молодша сестра Лесі Українки, «те “нещасливе” 13-те» — день народження за старим стилем, «коли сама Леся чи хтось інший говорив про те, яка вона невдачлива» [55, с. 26]. У «Хронології життя і творчості» Косач-Кривинюк зібрала й прокоментувала численні факти, листи, спогади, пов'язані з життям і творчістю сестри, ставши її відданим хронографом і біографом. Однак, як і кожна біографія, ця «Хронологія...» несе в собі ознаки міфологізації. Зокрема в ній сформульований міф про фатум, що визначив долю Лесі Українки, включно з її хворобою. Серед таких фатальних прикмет згадується не лише дата народження, але й історія про матірину «провину». Зокрема йдеться про те, що, коли народилася Лариса, «мати наша заслабла на тяжку анемію і мусіла серйозно